

POROZUMIENIE MEN - ZHP

23 maja w czasie apelu sumującego Rajd „Rodło” minister edukacji narodowej Katarzyna Hall i naczelniczka Związku Harcerstwa Polskiego hm. Małgorzata Sinica podpisały porozumienie między MEN a ZHP, regulujące wzajemne relacje, zobowiązujące też obie strony do podejmowania konkretnych zadań.

BARDZO WAŻNY DOKUMENT

Dla mnie problem pojawił się w listopadzie ubiegłego roku, gdy w Głównej Kwaterze zdecydowano, iż przed Zjazdem ZHP byłoby właściwe, aby zorganizować spotkanie z Minister Edukacji Narodowej, porozmawiać o roli harcerstwa w szkole, spróbować troszkę odświeżyć czy też odnowić nasze kontakty. Bo jeżeli bylibyśmy wspierani przez każdą szkołę, każdego dyrektora i radę pedagogiczną, nasza sytuacja jako organizacji ciągle zmniejszającej swą liczebność zdecydowanie by się zmieniła.

No ale wówczas, samorządnie i niezależnie, pełen dobrej woli postanowiłem, że podejmę się przygotowania nowej wersji porozumienia, oczywiście wychodząc z tego starego z 19 lutego 1997 r., podpisanego z ówczesnym ministrem prof. Jerzym Wiatrem. Porozumienie nie było złe, ale stało się mocno nieaktualne, choć Karta Nauczyciela jest ta sama i ustawa o systemie oświaty też. W rzeczywistości o porozumieniu tym Związek już całkiem zapomniał. Ministerstwo też.

Zaraz po grudniowym Zjeździe (pamiętamy wystąpienie Katarzyny Hall i miłe słowa kierowane pod naszym adresem z trybuny zjazdowej) zabraliśmy się do pracy. Z jednej strony tworzyliśmy zapisy merytoryczne, z drugiej strony ciągle myśleliśmy o termi-

nie i miejscu podpisania nowego porozumienia. Dzień Myśli Braterskiej? Dzień Świętego Jerzego? 2 maja – Dzień Flagi? Czas płynął, terminy się zmieniały, a my rozpatrywaliśmy kolejne wersje dokumentu.

Kłopot był jeden – zasadniczy – MEN widziało dokument jako ogólną deklarację „Jesteście fajni, lubimy was”. My chcieliśmy, aby zapisy były bardzo konkretne, rzeczowe, aby z porozumieniem w ręku móc rozmawiać z dyrektorem szkoły. Problem nie do rozwiązania. Bo jak zapisać, że dyrektor szkoły ma obowiązek zaliczyć instruktorowi, będącemu nauczycielem, prowadzenie przyszkolonej drużyny harcerskiej w ramach tak zwanych godzin z Karty Nauczyciela? Ma prawo (o czym wie), ale obowiązku już nie ma – wszak drużyna nie jest częścią systemu szkolnego, nawet jeżeli do niej należą wyłącznie uczniowie danej szkoły. Dlatego Minister może mówić o tym na zjeździe ZHP (i mówiła), może twierdzić, iż godzina „karciana” powinna być rozliczana, gdy nauczyciel jest drużynowym, ale nic więcej zrobić nie może, na przykład nie może zapisać tego stwierdzenia w porozumieniu.

Prace trwały długo, do połowy maja prawnicy ministerialni głowili się, jak jednak nam pomóc. 23 maja, a więc 99 lat i jeden dzień po wydaniu przez Andrzeja Małkowskiego pierwszego rozkazu porozumienie zostało podpisane.

HARCERSTWO PARTNEREM

Minister Edukacji Narodowej uznaje Związek Harcerstwa Polskiego za ważnego partnera szkół i placówek oświatowych w wychowaniu dzieci i młodzieży, wzbogacającego proces wychowawczy polskiej szkoły i realizującego swoje cele statutowe przez własny program i system metodyczny (§ 1).

A więc z jednej strony jesteśmy samodzielną niezależną organizacją realizującą własne cele, posiadając oryginalny program i system metodyczny, z drugiej strony Minister uznał nas za partnera szkół i placówek oświatowych w wychowaniu dzieci. Nie zapominajmy przy tym, że jesteśmy także partnerem rodziców, czego już w tym porozumieniu zapisać nie można, ale o czym cały czas pamiętamy.

DLA ZHP SZKOŁA MIEJSCEM DZIAŁANIA

Związek Harcerstwa Polskiego uznaje szkoły i placówki oświatowe za głównego partnera, zaś środowisko uczniowskie za najważniejszy obszar realizacji swoich celów statutowych (§ 2).

W wielu miejscowościach znaleźliśmy sobie miejsce działania poza szkołą. Ale czy zawsze odeszliśmy, bo ktoś zaproponował nam

NIE WIESZ? ZAPYTAJ! MY ODPOWIEMY

Co drużynowy będzie miał z podpisanego porozumienia? Czy w szkole nastąpią jakieś znaczące zmiany?

– Drużynowy sam musi zbudować swój autorytet w szkole. Jeden jest uczniem szkoły średniej, inny nauczycielem lub studentem. Ważne, że drużynowy powinien przedstawić i uzgodnić z dyrektorem szkoły plan pracy na kolejny rok (tam na przykład znajdują się informacje o wykorzystaniu pomieszczeń szkoły, w tym sali gimnastycznej, o potrzebie posiadania harcówki, jeśli jej nie ma), współdziałać w realizacji zadań wychowawczych w zakresie ustalonym na każdy rok szkolny. Dyrektor nie może nas zlekceważyć, traktować jak organizację niewartą zainteresowania.

W efekcie okaże się, że mamy obowiązek pracować nie tylko z własnymi drużynami, ale także na rzecz dzieci niezorganizowanych...

– Nie mamy obowiązku podejmować działań na rzecz wszystkich uczniów szkoły. Jednak zawsze staraliśmy się pokazywać z jak najlepszej strony, zyskiwać kolejnych członków. Dlatego możliwość prowadzenia przez podstawowe jednostki harcerskie zajęć opiekuńczych i wychowawczych, uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów, jest cenna, bo wpisana w treść porozumienia. W efekcie, gdy będziemy chcieli coś zaproponować szkole, ta nie będzie mogła nam odmówić.

Czy teraz każdy drużynowy będzie miał obowiązek bywać na radach pedagogicznych – zgodnie z zapisem porozumienia, iż ZHP deklaruje udział instruktorów harcerskich, aktywnych na terenie szkoły, w posiedzeniach rady pedagogicznej poświęconych problemom wychowawczym? Przecież praktycznie rada pedagogiczna w dużej części obraduje na temat problemów wychowawczych.

– My deklarujemy udział w radach. To byłoby bardzo dobrze, by drużynowi, którzy nie są nauczycielami, chcieli opowiedzieć całej radzie pedagogicznej o problemach drużyny, o naszej metodzie wychowawczej. Ale jeżeli drużynowy odrzuci tę możliwość, nic się nie stanie. Będzie jednak mniej przez grono pedagogów znany i ceniony.

Czy Minister Edukacji Narodowej będzie zachęcał do tworzenia środowisk harcerskich w szkołach i placówkach oświatowych?

– Tak, jesteśmy umówieni z minister Katarzyną Hall, że będzie wypowiadać się w tej sprawie, że rozmawiać będzie o harcerstwie z kuratorami oświaty. Minister Edukacji Narodowej ma duży autorytet w środowisku oświatowym. Zachęta z jego strony, wypowiediana publicznie, by w każdej szkole pracowała drużyna harcerska, może spowodować lawinę propozycji kierowanych pod adresem komend hufców i chorągwi z prośbą o założenie gromady i drużyny. Musimy być na to przygotowani.

Czy dlatego, by zyskać dodatkowo kadre, deklarujemy gotowość włączania się w doskonalenie nauczycieli i kadry pedagogicznej, w szczególności w zakresie metody i metodyki harcerskiej?

lepsze warunki pracy? Czy nie powinniśmy w wielu przypadkach odtwarzać drużyn w szkołach, w których nas od dawna nie ma? Dlaczego nie umożliwiamy dzieciom należenia do harcerstwa? Dlaczego w tak wielu miejscowościach w kraju nie ma ZHP? Czy, biorąc pod uwagę ten zapis porozumienia, nie należałoby zorganizować wielkiego powrotu harcerstwa tam, gdzie jest najważniejszy obszar realizacji naszych celów statutowych – do szkół? Kto i gdzie zarządzi ofensywę harcerską?

WRACAJMY DO SZKÓŁ! – NAWOŁUJĄ MINISTER I NACZELNICZKA

Minister Edukacji Narodowej uznaje, że współpraca szkół i placówek oświatowych ze Związkiem Harcerstwa Polskiego stanowi korzystne uzupełnienie działalności wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek oświatowych (§ 4, p. 1).

Jak ostrzej mogłyby napisać Minister Edukacji Narodowej i Naczelnik ZHP, iż wskazane jest, by w każdej szkole działała organizacja? Korzystnie uzupełniamy pracę całego polskiego szkolnictwa. Tak naprawdę moglibyśmy uzupełniać, gdybyśmy we wszystkich szkołach istnieli. Pora więc, by obie strony zakasały rękawy i rozpoczęły w hufcach i związkach drużyn autentyczną współpracę. Przecież nikt tego za komendy hufców i dyrektorów szkół nie zrobi.

GODZINY „KARCIANE”

Minister Edukacji Narodowej pozytywnie ocenia pracę nauczycieli-instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego (§ 4, p. 1).

Nie można w porozumieniu wprost napisać, że godziny z Karty Nauczyciela (wszyscy pracownicy szkół i chyba większość uczniów wie, w czym rzecz) można rozliczać, pracując w harcerstwie. Jednak Minister Edukacji jasno stwierdza, iż pozytywnie ocenia pracę nauczycieli-instruktorów. Że ich działalność w ZHP uzupełnia proces wychowania uczniów w szkołach. Uzupełnia, a w rzeczywistości jest tej szkoły integralną częścią, jeżeli jest to drużyna przyszkolna. Nie ma więc zupełnie żadnych zastrzeżeń, by dyrektor placówki mógł zaliczyć owe godziny nauczycielowi-instruktorowi ZHP. Ba, nie ma też problemu z zaliczeniem ich opiekunowi drużyny.

SAMODZIELNI I NIEZALEŻNI

...za działalność jednostek statutowych Związku Harcerstwa Polskiego pełną odpowiedzialność ponoszą władze Związku (z § 5).

Mogłoby się wydawać – powtórka, o samodzielności organizacji już była mowa. Ale w przypadku takich porozumień zawsze może z naszej strony zaistnieć niepewność – czy przypadkiem szkoły nie będą chciały podporządkować sobie drużyn harcerskich. Takie próby w minionych, dawnych latach przecież były. Dobrze jest więc zaznaczyć – jesteśmy samodzielną organizacją, ponosimy także wszelkie konsekwencje naszej działalności. Nasze sukcesy są naszymi sukcesami a za nasze błędy ponosimy pełną odpowiedzialność.

WSPÓLNE PLANY

...statutowe jednostki organizacyjne Związku Harcerstwa Polskiego współdziałają ze szkołami i placówkami oświatowymi w realizacji zadań wychowawczych w zakresie wspólnie ustalonym na każdy rok szkolny (z § 5).

Tak, współdziałanie musi mieć także charakter formalny. Właściwe jest, aby szkoła i drużyna (szczerp) opracowały całoroczne wspólne plany. Niech imprezy harcerskie, organizowane na rzecz społeczności szkolnej, będą znane i przez radę pedagogiczną zaakceptowane. Niech też szkoła nie narzuca drużynie niespodziewanych zadań (bo trzeba stanąć przy pomniku, bo należy złożyć kwiatki). Sprowadzić się to więc musi do dawnej tradycji koordynowania pracy wychowawczej i składania przez środowiska harcerskie całorocznych planów pracy na ręce dyrektora szkoły.

KONKRETY

Paragrafy 6 i 7 są konkretne. Zapisano w nich dość jasne zadania dla obu stron porozumienia. O owych zadaniach napisane jest więcej w tekście na marginesach stron. Jednak gdyby pojawiły się jeszcze jakieś pytania, będziemy na nie odpowiadać na łamach „Czuwaj”.

• • •

Na razie warto, by drużynowi, szczerpowi, komendanci związków drużyn i hufców wzięli porozumienie do ręki i w praktyce zaczęli je wykorzystywać w rozmowach z władzami samorządowymi (tak, tak) i z dyrektorami szkół. Bo nowy rok harcerski zbliża się milowymi krokami...

••

HM. ADAM CZETWERTYŃSKI

Masz pytania dotyczące porozumienia? Chcesz się pochwalić swoimi sukcesami w jego wdrażaniu?

Pisz: czuwaj@zhp.pl.

– Tak, jedną z dróg zyskania kadry, szczególnie w mniejszych miejscowościach, jest zaproszenie do współpracy pedagogów. Mogą oni być przeszkoleni w ośrodkach dokształcania nauczycieli w miastach wojewódzkich i niektórych, tam, gdzie istnieją, powiatowych. Naszą rolą jednak, przede wszystkim komend chorągwi i hufców oraz chorągwiowych, międzyhufcowych i hufcowych zespołów kadry kształcącej, jest współorganizowanie dla nich takich kursów. Jeżeli ich absolwenci nie będą drużynowymi, to na pewno zostaną znakomitymi opiekunami gromad i drużyn, a także przyjaciółmi harcerstwa.

Czy jednak ośrodki dokształcania nauczycieli będą chciały z nami organizować warsztaty, kursy, seminaria? Właśnie te harcerskie?

– Tak. Ministerstwo Edukacji Narodowej deklaruje współpracę przy promowaniu dobrych praktyk harcerskich, dotyczących działalności wychowawczej i kształcenia kadry harcerskich wychowawców. Czym jest owa współpraca przy promowaniu dobrych praktyk, jak nie współorganizowaniem dokształcania pedagogów? Jeżeli ma być kształcona kadra harcerskich wychowawców, to także w taki właśnie sposób.

Czy zapisy porozumienia dotyczą także innych organizacji harcerskich?

– Nie, ponieważ porozumienie z Ministerstwem Edukacji Narodowej podpisał Związek Harcerstwa Polskiego. Jednak nic nie stoi na przeszkodzie, by pozostałe organizacje harcerskie (a także stowarzyszenia działające na rzecz dzieci) miały podobne dokumenty. Jednakże nie możemy współodpowiadać za działalność innych, a do tego by doszło, gdyby porozumienie było wspólne.

POROZUMIENIE POMIĘDZY MINISTREM EDUKACJI NARODOWEJ I ZWIĄZKIEM HARCERSTWA POLSKIEGO

Nawiązując do prawie 100-letniej tradycji współpracy polskiej szkoły i Związku Harcerstwa Polskiego w procesie wychowania dzieci i młodzieży, chcąc zapewnić każdemu młodemu człowiekowi warunki niezbędne do wszechstronnego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich przy poszanowaniu dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata, wynikające z zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności, Minister Edukacji Narodowej i Związek Harcerstwa Polskiego zawierają niniejsze porozumienie.

§ 1

Minister Edukacji Narodowej uznaje Związek Harcerstwa Polskiego za ważnego partnera szkół i placówek oświatowych w wychowaniu dzieci i młodzieży, wzbogacającego proces wychowawczy polskiej szkoły i realizującego swoje cele statutowe przez własny program i system metodyczny.

§ 2

Związek Harcerstwa Polskiego uznaje szkoły i placówki oświatowe za głównego partnera, zaś środowisko uczniowskie za najważniejszy obszar realizacji swoich celów statutowych.

§ 3

1. Porozumienie określa zasady współdziałania Ministra Edukacji Narodowej ze Związkiem Harcerstwa Polskiego w zakresie realizacji celów określonych w art. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

2. Powyższe cele będą realizowane przez:

- 1) harcerskie przedsięwzięcia, programy i projekty edukacyjne;
- 2) współdziałanie terenowych jednostek organizacyjnych Związku Harcerstwa Polskiego, w szczególności komend chorągwi, z kuratoriami oświaty;
- 3) współdziałanie jednostek organizacyjnych Związku Harcerstwa Polskiego, w szczególności drużyn i komend hufców, ze szkołami i placówkami oświatowymi.

§ 4

1. Minister Edukacji Narodowej uznaje, że współpraca szkół i placówek oświatowych ze Związkiem Harcerstwa Polskiego stanowi korzystne uzupełnienie działalności wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek oświatowych.

2. Minister Edukacji Narodowej pozytywnie ocenia pracę nauczycieli-instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego.

3. Współpraca dyrektorów szkół i placówek oświatowych z odpowiednimi władzami terenowymi Związku Harcerstwa Polskiego odbywa się zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty, po określeniu szczegółowych form tej współpracy.

§ 5

Strony porozumienia uznają, że przy określaniu form współpracy celowe jest uwzględnienie następujących zasad:

- 1) za działalność jednostek statutowych Związku Harcerstwa Polskiego pełną odpowiedzialność ponoszą władze Związku;
- 2) działalność statutowych jednostek organizacyjnych Związku Harcerstwa Polskiego na terenie szkół i placówek oświatowych, a w szczególności udostępnianie jednostkom Związku Harcerstwa Polskiego pomieszczeń i terenu szkoły, wymaga uprzed-

nich uzgodnień właściwej komendy hufca z dyrektorem szkoły lub placówki oświatowej;

3) statutowe jednostki organizacyjne Związku Harcerstwa Polskiego współdziałają ze szkołami i placówkami oświatowymi w realizacji zadań wychowawczych w zakresie wspólnie ustalonym na każdy rok szkolny.

§ 6

Związek Harcerstwa Polskiego deklaruje:

- 1) gotowość włączania się w doskonalenie nauczycieli i kadry pedagogicznej, w szczególności w zakresie metody i metodyki harcerskiej;
- 2) możliwość prowadzenia przez podstawowe jednostki harcerskie zajęć opiekuńczych i wychowawczych, uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów;
- 3) udział instruktorów harcerskich, aktywnych na terenie szkoły, w posiedzeniach rady pedagogicznej poświęconych problemom wychowawczym;
- 4) współpracę z kuratoriami oświaty właściwymi ze względu na lokalizację miejsc pracy edukacyjno-wychowawczej oraz dyrektorami szkół i placówek oświatowych zgodnie z ustaloną formą tej współpracy.

§ 7

Minister Edukacji Narodowej deklaruje:

- 1) współpracę przy promowaniu dobrych praktyk harcerskich, dotyczących działalności wychowawczej i kształcenia kadry harcerskich wychowawców;
- 2) zachęcanie do tworzenia środowisk harcerskich w szkołach i placówkach oświatowych;
- 3) patronowanie inicjatywom Związku Harcerstwa Polskiego dotyczącym wychowania dzieci i młodzieży;
- 4) konsultowanie ze Związkiem Harcerstwa Polskiego projektów aktów prawnych z zakresu oświaty i wychowania dzieci i młodzieży.

§ 8

1. Porozumienie zawiera się na czas nieokreślony.

2. Każda ze stron może rozwiązać porozumienie za uprzednim sześciomiesięcznym wypowiedzeniem.

§ 9

Traci moc porozumienie z dnia 19 lutego 1997 r. o współpracy Ministerstwa Edukacji Narodowej i Związku Harcerstwa Polskiego.

§ 10

Niniejsze porozumienie sporządzono w czterech jednobrzmiących egzemplarzach, po dwa dla każdej ze stron.

§ 11

Porozumienie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Naczelnik
Związku Harcerstwa Polskiego

Minister
Edukacji Narodowej

Tczew, 23 maja 2010 r.